Technofobie: tussen angst en haat

Moeder Natuur is een grote bron van ellende. In Japan stierven massa's mensen door de aardbeving en de daaropvolgende tsunami, nog steeds niemand door de daaropvolgende nucleaire ramp. De personen wiens leven zijn gered omdat ze een gsm bij de hand hadden tijdens de aardbeving in Haïti zijn niet te tellen, om maar één situatie op te noemen waarbij een gsm uw leven kan redden. Dat contrasteert met de totale afwezigheid van gekende slachtoffers van gsm-straling. En de problematiek vandaag over de EHEC-besmetting gaat over een doodgewone maar levensgevaarlijke bacteriële infectie. Toch krijgt technologie de meeste angst toebedeeld: angst voor nucleaire ongevallen, angst voor genetisch gemanipuleerd voedsel, angst ook voor gsm-straling. Contrasterend hiermee wordt onder meer biovoedsel, recht vanuit de stal van Moeder Natuur, als oplossing naar voren geschoven.

Dikwijls gaat het niet om angst, maar om regelrechte haat, zoals bij de vernielers van de ggo-aardappelvelden in Wetteren. Dat zijn vooral activisten uit de ecologistische stal. Zoals SP.A'er Marleen Temmerman terecht opmerkte, zijn deze radicalen het debat weinig genegen. Ze zijn zo zeker van zichzelf dat wetenschappers met een genuanceerde kijk op de zaak niet eens mogen argumenteren. Eigenlijk is dat wel vreemd, vele activisten zijn zelf universitairen. Het feit dat drie universiteitsmedewerkers betrokken waren aan de actie van de Field Liberation Movement is een teken aan de wand. Maar het is al veel langer geweten dat dergelijke ideeën welig tieren in universitaire kringen.

Geen wonder dat weldenkende universitairen moeite hebben om een verschil te zien tussen een debat en baldadig vandalisme. Dat bewijst de in universitaire kringen snel zeer succesvolle petitie 'Neen aan het ontslag van Barbara Van Dyck', als reactie tegen het ontslag van Van Dyck wegens haar actieve deelname in de Field Liberation Movement. De boodschap van de activisten is echter niet mis te verstaan: luister niet naar argumenten, maar vernietig meteen het werk van de tegenstrever. Geen wonder dan ook dat de genuanceerde wetenschappers hun woorden overdreven wikken – voor wie met de dossiers bekend is, tot op het genante af: op de campus zelf ontmoeten ze de technofoben dagelijks.

Nochtans kan men stukken duidelijkere taal spreken zonder onwetenschappelijk te worden. Laat ons eens proberen, rechtuit maar toch met nuance:

- Over gerichte genetische manipulatie: inderdaad, er zijn theoretische risico's. Maar er zijn net minder risico's te verwachten dan bij de zeer willekeurige mutaties die tijdens mutagenese plaatsvinden. Deze laatste techniek, een soort ongerichte genetische manipulatie, werd van 1965 tot 1990 regelmatig toegepast voor het verbeteren van gewassen door mutatie. Zelfs de biolandbouw gebruikt deze gemuteerde gewassen massaal. Er is tot op heden geen enkel nadeel gekend van mutagenese, dus vallen de hypothetische nadelen van genetisch gemanipuleerd voedsel in het niet bij de enorme voordelen wereldwijd – zeker bij kennisname van de veiligheidsstandaarden.
- Over gsm-straling: noem het beter gsm-golven, dat is wetenschappelijk zowel als gevoelsmatig een veel correctere omschrijving van het fenomeen. Berichten zoals nu onlangs door het WHO uitgestuurd spreken over een mogelijk verband met een bepaald soort kanker. Dit is gebaseerd op vage

vermoedens waarvoor zelfs geen plausibel wetenschappelijk scenario bestaat. Nu ja, ook appelsien en koffie zijn een mogelijke oorzaak van kanker. Als het verband van gsm-golven met kanker echt zo moeilijk is te bewijzen – bij echt gevaarlijke producten kan dat heel gemakkelijk – dan is er in verhouding maar weinig gevaar. Maatschappelijk is dat niet zo erg relevant, gezien de vele grotere risico's die we nemen.

- Of ten slotte over de nucleaire problematiek: waar zijn de zovele doden die de enorme angsten rechtvaardigen? Per geproduceerde energie vallen er zelfs stukken meer slachtoffers bij zonne- en windenergie. Veiligheid blijft natuurlijk een prioriteit. Maar we kunnen daar op twee manieren mee omgaan: ofwel doen we in onze broek en sluiten we paniekvoetballend, zoals nu in Duitsland, alle kerncentrales. Ofwel gaan we ervoor, waarbij we leren uit de problemen die we tegenkomen. Laat Fukushima een les zijn: een enorme aardbeving van schaal 9, gevolgd door alweer een enorme tsunami. Geen wonder dat de kerncentrale zwaar in de problemen kwam, maar wel een wonder dat er helemaal geen doden vielen. De radioactiviteit in de omgeving van Fukushima bleef onder die in Misasa, 1000 km zuidelijker in Japan en juist vanwege de straling een populair kuuroord. De bekende engelse ecologist George Monbiot werd door deze ramp overtuigd van de veiligheid van diezelfde nucleaire industrie waartegen hij vroeger zo fel en overtuigd van leer trok.

Het is helemaal niet nodig om alle risico's weg te wuiven, technologie heeft net als Moeder Natuur inderdaad de capaciteit om zonder verpinken te doden. Maar evengoed mogen we niet bij elke zweem van risico onze armen te laten zakken. Laten we ons daarom ervan bewust zijn dat maar een kleine minderheid altijd weer extremistisch en radicaal op de risico's reageert, zonder open te staan voor het minste debat. Laten we ook goed begrijpen dat velen van deze activisten eigenlijk beter zouden moeten weten, gezien hun universitaire achtergrond. En bovendien, laten we beseffen dat overdreven voorzichtig taalgebruik van wetenschappers en journalisten het enthousiasme van deze radicalen net aanwakkert. Vandaar deze oproep tot klare taal.

Ir. Rob Lemeire
Denktank LIBERA!
10/06/2011